

Nr 347

Av herr **Wahlund m. fl.**, om översyn rörande de sociala förmå-
 nerna till invalider.

De senaste årens samhällsarbete har medfört betydande framsteg på sjukvårdens och socialvårdens områden. Ekonomiska stödåtgärder av skiftande art har skapat ökad trygghet och förbättrade levnadsvillkor för tidigare eftersatta medborgargrupper. Samhällets olika organ har alltmer insett betydelsen av att handikappade personer tillförsäkras bästa möjliga förutsättningar för ett normalt arbetsliv. Invalidernas och de partiellt arbetsföras stora kategori utgör emellertid ett heterogent klientel med växlande villkor och problem. Åtskilliga problem har lösts, men många återstår bl. a. då det gäller grupperna vanföra, blinda, döva och epileptiker. De sociala förmåner, som alla dessa numera har rätt att påräkna, kan knappast betecknas som helt tillfredsställande eller till fyllest.

Invalidpension är som bekant den folkpension som våra invalider får innan de fyller 67 år. Den är ett slags förtidspension som kan börja utgå tidigast vid 16 års ålder och som upphör då man får allmän ålderspension. Den som på grund av sjukdom, vanförhet e. d. varaktigt är ur stånd att försörja sig på sådant arbete, som motsvarar hans normala krafter och kunskaper, anses som invalid och får invalidpension. Detta tolkas så, att en person, som förlorat två tredjedelar eller mer av sin arbetsförmåga, anses vara invalid i lagens mening. Nedsättningen av arbetsförmågan skall styrkas med läkarintyg. Det slutgiltiga avgörandet huruvida en person är berättigad till invalidpension ligger hos pensionsstyrelsen.

Eftersom många invalider trots allt har vissa inkomster, beviljas bara 200 kr. per år av invalidpensionen (s. k. grundpension) till alla invalider utan hänsyn till deras inkomst. Resten, den s. k. tilläggspensionen, utgår efter inkomstprövning. Invalidpensionens högsta belopp (grundpension + tilläggspension) är detsamma som för ålderspensionen. Index- och bostadstillägg till invalidpensionen utgår på samma sätt som för ålderspensionärerna.

Antal utgående invalidpensioner i januari 1954 var:

enbart grundpensioner	11 650
tilläggspensioner utan kommunalt bostadstillägg	19 873
d:o med d:o d:o d:o	99 264.

Invalidiserade ungdomar kan numera få hjälp ur arvsfonden till transportmedel: rullstol, invalidvagn med eller utan hjälpmotor eller specialutrustad personbil. Ansökan förmedlas av Svenska vanförevårdens centralkommitté, De vanföras riksorganisation samt riksföreningarna mot barnförlamning och reumatism.

Blindtillägg utgår utan inkomstprövning till envar, som före 60 års ålder förlorat sin ledsyn. Den blinde är alltid berättigad också till invalidpension och får alltså före 67 års ålder utom blindtillägget åtminstone de 200 kr. som är invalidpensionens grundbelopp. Blindtillägget utgår med fullt belopp vid sidan om ålderspensionen. Blindtilläggets belopp är 1 000 kr. per år. Tillägget räknas numera inte som inkomst.

Hörselvården skall enligt beslut av 1955 års riksdag effektivieras, bl. a. genom att hörselcentraler upprättas i landstingen. Hörselskadade barn under 16 år får hörapparater helt på statens bekostnad, äldre får bidrag med 2/3 av kostnaden om deras inkomster inte överskrider vissa gränser (5 000 för ensam, 8 000 för gifta).

För vanföra, blinda och döva drives en social verksamhet med bidrag av staten och enskilda genom i första hand De vanföras riksorganisation, De blindas förening och Hörselfrämjandet. Arbetsvård och yrkesutbildning handhas av arbetsmarknadsorganen. Sedan en statlig kommitté för de partiellt arbetsföra kartlagt denna grupps problem och lagt fram en rad förslag till åtgärder, drog 1950 års riksdag upp riktlinjer för statens verksamhet på detta område. 1952 års riksdag beslöt inrätta en särskild arbetsvårdsbyrå inom arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsvårdens framtida organisation kan komma att påverkas av den 1955 påbörjade s. k. rehabiliteringsutredningen.

Som framgår av statens offentliga utredning om epileptikervården (SOU 1955:52) intar *epileptikern* ofta en särställning i arbetslivet. Det arbetshinder, som ligger i allmänhetens fördomsfulla inställning mot sjukdomen, framträder alltjämt starkt på många håll. Det torde sålunda vara en ganska allmän uppfattning bland våra socialvårdare, att epileptiker — även sådana med relativt hög arbetsförmåga — utgör ett särskilt svårplacerat klientel. Det synes därför angeläget att epileptiker i ökad utsträckning måtte kunna ges möjlighet till s. k. skyddat arbete. Vid sidan av de förslag rörande epileptikervården, som framföres i utredningens betänkande, synes statsmakterna böra uppmärksamma önskemålet om skyddade arbetsplatser i statlig regi. I England har ett på statligt initiativ tillkommet bolag, »Remploy Limited», åstadkommit ett stort antal verkstäder för vanföra. Vid dessa arbetade 1954 433 epileptiker, och erfarenheten har visat att de vållar obetydliga störningar eller besvär för de andra arbetarna. (Den sannolika totalsiffran för epileptiker i öppen vård i Sverige är enligt den anförda utredningen omkring 35 000).

Invalidvården som en viktig samhällsangelägenhet har under senare år

vunnit ökad aktualitet, bl. a. genom att såväl antalet poliofall som antalet trafikolyckor visat stigande tendens. Det kan erinras om att poliofallen så nyligen som 1953 nådde en toppsiffra på över 5 000, och att antalet vid vägtrafikolyckor svårt skadade personer mer än tredubblats sedan 1945.

Ett vidgat engagemang från statsmakternas sida synes ofrånkomligt, om inte många av våra genom invaliditet handikappade medborgare skall bli försörjningsmässigt eftersatta. Olika åtgärder är tänkbara för att åstadkomma en skälig förbättring av dessa medborgares ekonomiska villkor. En höjning av invalidpensionerna och en utbyggnad av arbetsvården är önskemål som träder i förgrunden. I detta sammanhang bör också övervägas, om den nuvarande behovsprövningen för invalidpension är motiverad. Vi anser att sedan man nu gått in för att ge alla ålderspension oberoende av inkomstförhållandena bör detsamma gälla även invaliderna. Självfallet måste emellertid hela frågekomplexet ses i ett större sammanhang, varför en allmän översyn av de olika gruppernas sociala förmåner synes påkallad.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen må besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla *dels* att en allmän översyn snarast möjligt verkställs rörande de sociala förmåner som utgår till invalider av olika kategorier, *dels* att riksdagen förelägges de förslag som denna översyn må föranleda.

Stockholm den 26 januari 1956

<i>S. G. W. Wahlund</i>	<i>Osc. Werner</i>	<i>Torsten Bengtson</i>
<i>Sigfrid Larsson</i>	<i>G. Elofsson</i> i Vä	<i>Fritiof Karlsson</i>
<i>Nils Theodor Larsson</i> i Hammarby	<i>Alvar Andersson</i>	<i>T. Wolgast</i>
<i>Herbert Hermansson</i>		<i>B. A. Nilsson</i>
